

ЛІТЕРАТУРА

1. Балл Г. О. Сучасний гуманізм і освіта : Соціально-філософські та психолого-педагогічні аспекти. Рівне: «Ліста-М», 2003. 128 с.
2. Кривоконь Н.І. Соціально-психологічні чинники професійної самоідентифікації фахівців системи захисту населення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук: спец. 19.00.05 «Соціальна психологія». К., 2002. 20 с.
3. Разумна А. Г. Персоніфікація і персоналізація в структурі професійної ідентичності майбутніх психологів, які набувають другу вищу. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Психологічні науки. 2016. Вип. 3 (2). С. 81-86.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ З ОБРАЗАМИ ТВАРИН У КОНТЕКСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЖИТТЄВОГО ПРОСТОРУ ОСОБИСТОСТІ

Яновська Т. А.

*Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
yanovska71@gmail.com*

Сьогодні навколишній світ неможливо представити без тварин, які кожного дня оточують людей. Людина постійно взаємодіє з ними, бачить їх образи, слухає музику з використанням звуків природи. На сьогодні не лише в сучасній медичній, а й в художній літературі зафіксована достатня кількість випадків, коли безпосередній контакт тварин з людиною призводить до покращення фізичного й психоемоційного самопочуття, зокрема, останнього при прояві будь-яких психічних або фізіологічних захворювань. Такий терапевтичний вплив, що є частиною процесу одужання, отримав назву анімалотерапії – виду терапії, який використовує тварин та їх образи для надання психотерапевтичної допомоги [2, с. 240].

Часто в анімалотерапії використовуються не лише самі тварини, але й їх символи: образи, малюнки, іграшки та, навіть, звуки. Терапевтичний ефект здійснює не лише споглядання картинок і фігурок, але й їх виготовлення: малювання, ліпка, фотографія. Навіть звичайне візуальне спостереження за живими істотами є корисним, так як воно розслаблює й дає велику кількість естетичних хвилювань. Такий терапевтичний напрямок є особливим комплексом, який включає психологічний й фізіологічний вплив. Майже всі його учасники не сприймають спілкування із живими істотами як лікування, а це, в свою чергу, дозволяє встановити більш довірливий контакт та забезпечити високу мотивацію людини. Анімалотерапія як метод соціальної реабілітації практично не має обмежень.

Позитивна дія тварин на хвору людину підтверджена експериментами. Дослідження свідчать, що навіть звичайне спілкування з тваринами, яке не використовує спеціальних терапевтичних методик, позитивно впливає на здоров'я, на зміну настрою людини, справляє позитивний вплив на відношення особистості як до самої себе, так і до оточуючого світу. Терапія за допомогою тварин дійсно допомагає хворим із ДЦП, синдромом Дауна, при розумовій відсталості, депресіях, прискорює реабілітаційний процес після травм та інсультів, а також поліпшує стан невиліковно хворих [1, с. 267].

Як вже було підкреслено, в анімалотерапії використовуються не лише самі тварини, а й їх образи: іграшки, зображення, розповіді про них та інше. Перегляд фільмів про тварин або з їх участю, фотографій, скульптур, малюнків та інших зображень є чудовим способом розслаблення, відпочинку та відключення від ситуації. В той же час людині корисно не лише споглядати за образами тварин, а робити їх самим: малювати, ліпити, вирізати, шити, фотографувати. Позитивну дію також надає читання й прослуховування розповідей про тварин, їх звуків [1, с. 268].

Образи тварин часто використовуються у казкотерапії. У казках, що використовують образи тварин, представлений великий досвід спілкування та взаємодії, досвід вирішення складних загадок, який іноді ставить перед людиною життя. В них простежується включення знань про тваринний світ в систему образних засобів характеристики людини, розширення та поглиблення знань про саму людину за допомогою порівняння й співставлення. Казки про тварин гарні тим, що в них відсутні прямі моралі, їх герої – не люди, що виключає побудову прямих аналогій, а в метафоричній формі показуються ситуації й проблеми, які переживає в своєму житті кожна людина, дозволяє розширити картину бачення світу та побачити такі вирішення проблеми, про які людина, можливо, й не підозрювала. Разом з тим життєвостверджуючий настрій казок, в яких добро перемагає зло, дає можливість показати дитині чи дорослому, як можна подолати труднощі та небезпеки, що виникають. Казкові герої-тваринки допомагають маленьким пацієнтам упорядкувати свої життя, розібратися в собі, оточуючих, у поняттях добра та зла. Дитячі психологи акцентують увагу на тому, що всі свої переживання на даний момент дитина може програти у казковому світі, освоївши ту проблему, яка виникає перед нею, а надалі побудувати наступну для себе картину світу й засобів подолання труднощів, приписавши відповідні почуття героям цих казок. Саме тому народна мудрість й дитяча натура казкарів, мультиплікаторів знайомлять дітей з життям та його проблемами через образи тварин [1, с. 269; 3, с. 26-27].

Образи тварин також використовуються й в лялькотерапії, в роботі з тіньовими ляльками, які переважно застосовуються у роботі боротьби людини над своїми страхами. Реалізуючи страх у вигляді такої ляльки, люди-

на поступово оволодіває ситуацією, й страх, що матеріалізується у ляльці, позбавляється своєї емоційної напруги, своєї складової, яка лякає. Із своєю лялькою-страхом можна робити все, що завгодно, навіть повністю знищити. В цьому й полягає корекційний зміст тіньових ляльок. Читання та інсценування казок про тварин вирішує дидактичні, корекційні задачі, розвиває мислення й уяву, творчий потенціал, вчить пацієнта знаходити рішення у нестандартних ситуаціях. Сценічне втілення образів тварин не лише надає веселий характер заняттям, але й спонукає спостерігати за звичками та поведінками тварин, проникати у їх внутрішній світ, більше пізнавати про їх життя, викликає теплі почуття до «братів наших менших». Для гри-драматизації використовуються казки, у змісті яких є діалоги між персонажами («Колобок», «Теремок», «Хто сказав «Няв?», «Вовк й семеро козенят», «Три поросся») [1, с. 270; 3, с. 28-29].

Ігри з м'якими іграшками тварин та птахів викликають у пацієнта позитивні емоції, допомагають тактильній стимуляції. Звучання іграшки надає заняттю додаткової привабливості – паралельне орієнтовне прослуховування доставляє збільшеного задоволення й розвиває сприйняття [2, с. 241].

Отже, від домашніх тварин та їх образів, й навіть звуків, що вони видають, людина отримує соціально-психологічну допомогу. Підкреслимо, що в наш час різні спеціалісти, а саме: соціальні педагоги, психологи, психотерапевти та інші представники професій, що допомагають людям та надають подібну допомогу, починають все більш частіше звертатися за допомогою тварин для вирішення проблем своїх клієнтів. Такий інтерес пояснюється високою ефективністю та широтою кола проблем, де потрібно знайти шляхи вирішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Салієнко М. Ш. Анімалотерапія. Основні лікувальні властивості домашніх тварин. Український науково-медичний молодіжний журнал. 2014. № 4. С. 267-271.
2. Сарапулова Є. Г. Цінний досвід анімалотерапії. Актуальні проблеми навчання та виховання в інтегрованому освітньому середовищі у світлі реалізації конвенції ООН про права інвалідів. 2015. С. 240-241.
3. Шаровська В. М. Анімалотерапія – оздоровлення і психологічна допомога дитині. Дошкільне виховання. 2012. № 6. С. 26-29.